

ОХОРОНА ПРАЦІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Літовченко О.Л., Стукалкіна Д.С., Завгородній І.В., Шенгер А.А.

Харківський національний медичний університет м. Харків, Україна

Анотація. Пандемія Covid-19 у 2020 році звернула увагу країн всього світу на незахищений контингент робітників медичної сфери, які стали первинною ланкою з надання медичних послуг хворим на Covid-19 спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Медичні працівники опинилися на передовій у боротьбі з даною хворобою ціною якої є власне життя та здоров'я. Останні дані МОП, ВООЗ та інших наукових установ, які займаються питанням профілактики та запобіганню розповсюдження хвороби Covid-19 звітують про необхідність підвищення соціального захисту медичних працівників та дотримання загальних стандартів з питань безпеки, гігієни та охорони праці спеціалістів медичної галузі в усіх країнах. В даній статті приведений аналіз стану охорони праці медичних працівників в країнах Європи та в нашій державі.

***Ключові слова:** охорона праці, медичні працівники, законодавство, пандемія, пільги та компенсації, небезпечні умови праці*

Вступ. Нові для людини віруси і пов'язані з ними ризики періодично нагадують країнам про необхідність бути готовими до надзвичайних ситуацій в галузі біологічної безпеки. Наприклад, для вірусів грипу Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) розробила посібник щодо управління ризиками пандемії грипу враховуючи вірулентність кожного штаму з оновленнями даних епідеміологічного та клінічного характеру [1]. Попри це, коли у лютому 2020 стало зрозуміло, що новий вірус SARS-CoV-2 викликає вкрай нетипову картину пневмоній із стрімкою поширеністю по континентах, а медичні системи ряду країн показали неспроможність ефективної боротьби і відсутність достатньої кількості необхідного обладнання, ВООЗ оголосила пандемію [2]. Звичайно, вирішальну роль у боротьбі із новітньою хворобою відіграє медичний персонал, тому бентежною новиною були дані про високу захворюваність серед нього у лютому. Дані з багатьох країн у всіх регіонах ВООЗ, хоча і не репрезентативні, показують, що число випадків зараження COVID-19 серед медичних працівників набагато вище, ніж серед населення в цілому. У той час як медичні працівники складають менше 3% населення в переважній більшості країн і менше 2% майже в усіх країнах з низьким і середнім рівнем доходів, близько 14% випадків COVID-19, зареєстрованих в ВООЗ, доводиться на працівників охорони здоров'я. У деяких країнах на працівників охорони здоров'я доводиться близько 35% всіх випадків зараження COVID-19. Так, у Вуханській лікарні серед 138 захворілих 40 (29%) становили медичні працівники, а в Сардинії 69 (39,2%) з 176 [3].

Українські медичні заклади і робітники також зіткнулися з новою хворобою. За даними Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України кожного дня близько 500 захворілих припадає на медичних працівників, що тільки підтверджує розповсюдженість професійного захворювання COVID-19 серед медиків [4]. Також потрібно розуміти, що стрес, викликаний пандемією, який посилюється важким робочим середовищем і побоювання за особисту і сімейну безпеку, також завдав значної психологічній шкоди. Недавній огляд медичних працівників показав, що кожен четвертий лікар повідомляв про симптоми депресії і тривоги під час спалаху COVID-19. У зв'язку з цими подіями все більше людей, працюючих в лікарні звільняються [5]. Тому, перед владою нашої країни стало таке надзвичайно важливе питання, як звернути увагу на соціальний захист медичних працівників, їх безпеку і охорону праці. Враховуючи питання ефективності роботи системи охорони здоров'я та соціальної безпеки населення першочергово постає питання захисту медиків на робочому місці. Важливо розуміти, наскільки і яким чином захищений медичний персонал насамперед в Україні і який досвід мають інші держави.

Мета дослідження. проаналізувати впроваджені заходи з охорони праці медичних працівників під час пандемії на міжнародному та державному рівнях.

Матеріали та методи дослідження. Було проведено поточний систематичний огляд публікацій Міжнародної Організації Праці (МОП), ВООЗ, досліджень баз даних PubMed за 2020 рік, робота з нормативно-законодавчою базою України та офіційним сайтом МОЗ України.

Результати та їх обговорення. Коли мова йде про захист, перше, що слід забезпечити згідно з МОП – це засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) [6]. Рекомендації щодо їх використання для захисту від впливу SARS-CoV-2 медичними працівниками були опубліковані Всесвітньою організацією охорони здоров'я та Американськими й Європейськими центрами з контролю та профілактики захворювань. Рекомендували респіратори N 95, засоби захисту очей, ізоляційні халати та рукавички, першочергово для маніпуляцій на дихальних шляхах. Управління охорони праці у США на своєму сайті надають інформацію щодо відповідальності роботодавця за дотримання стандартів засобів індивідуального захисту, щоразу, коли звертаються робітники [7]. Комбінезон, чоботи з чохлом та захист для волосся не входили до рекомендованого захисного одягу. Однак, незважаючи на засоби індивідуального захисту, флуоресцентні маркери “зараження” були виявлені на непокритій шкірі, волоссі та взутті учасників експерименту після моделювання відділення невідкладної допомоги пацієнтів з дихальним дистресом. Отримані дані свідчать про те, що нинішні рекомендації щодо засобів індивідуального захисту можуть не повністю запобігти зараженню в місцях невідкладної допомоги. Одяг, який покриває всю шкіру, може ще більше зменшити ризик впливу. Оскільки це було симуляційне дослідження з використанням манекенів, невідомо, як результати можуть

стосуватися фактичного догляду за пацієнтами [8]. В Італії, місто Барі, було впроваджено профілактичний протокол з урахуванням останніх рекомендації, опублікованих ВООЗ та Європейським центром з профілактики та контролю захворювань (ЄЦПКЗ). Поточні визначення підозрюваних, ймовірних та підтверджених випадків, як визначено у протоколі ЦПКЗ, були прийняті, а також використовувалась оцінка «тісного контакту» та «випадкового контакту», для виявлення медичних працівників у зоні ризику. В результаті зафіксували лише 25 осіб, інфікованих SARS-CoV-2, серед 3109 ПЦР-тестів, незважаючи на велику кількість пацієнтів, які потрапили до шпиталю та були госпіталізовані на той час. Більше того, ретельне виявлення симптоматичних працівників необхідне, щоб уникнути подальше зараження персоналу [9]. Окрім фізичного здоров'я, потреби медичних працівників у галузі психічного благополуччя повинні вирішуватися з тим самим пріоритетом.

Вигорання, тривога, депресія та страх перед стигмою та дискримінацією – це найпоширеніші проблеми психічного здоров'я серед медичних працівників. Деякі повідомлення про серйозні наслідки для психічного здоров'я надходили до Італійської асоціації медсестер з моменту початку пандемії в Італії. 76% (25 із 33) національних асоціацій повідомляють, що існує спеціальна психологічна підтримка медсестер в рамках COVID-19 у вигляді консультаційних послуг та тренінгів з підвищення стійкості між колективами. У деяких країнах уряди беруть на себе провідну роль у наданні медичним персоналам послуг з психічного здоров'я та консультування, таких як цілодобова допомога та програми зняття стресу, в той час як в інших ресурси психічного здоров'я в основному доступні на рівні самої лікарні [10]. Крім цього, постійне сповіщення медичних служб останніми відомостями зменшує страх перед невизначеністю та негативними емоціями, пов'язаними з вірусом [11]. Це передбачає часті інформаційні сесії про конкретні особливості вірусу, практикувати етичні рішення та способи ефективного використання лікарняних ресурсів на прикладі Іспанії та США [12]. Переконавшись, що вся команда дотримується однакового розуміння інформації та протоколів, можна підтримувати певний порядок, щоб зменшити негативні наслідки цієї кризи. Крім того, встановлення часу перерви дасть можливість медичним працівникам піклуватися про себе. Інша рекомендація спрямована на створення резервів медичного персоналу для звільнення чергових перед виснаженням та напругою, що призводить до тривоги та депресії, які впливають на якість надання медичної допомоги. Це можна зробити кількома способами: включення в лікарняну систему медсестер, які не зареєстровані, повторне працевлаштування медичних працівників, які нещодавно вийшли на пенсію, та додавання до нових курсів студентів-медиків четвертого курсу. У міру прогресу цієї кризи надзвичайно важливо продовжувати оцінювати добробут нашого медичного персоналу та застосовувати ефективні заходи щодо турботи про їхнє психічне здоров'я [13]. Одним із проявів турботи окрім тренінгів може бути грошова

компенсація, так як додаткові професійні ризики та зростаючий попит та тиск у роботі призвели до широкого обговорення рівня заробітної плати та винагороди в деяких країнах.

Приблизно 45% національних асоціацій медичних сестер (НАМС) повідомляють Міжнародну раду медсестер, що уряд надає компенсацію медичним працівникам через інфікування COVID-19 на робочому місці. Однак, право вимагати компенсацію досить відрізняється в різних країнах. Деякі НАМС заявляють, що компенсація можлива лише сім'ям тих, хто помер від COVID-19. Інші вказують, що компенсація можливо відповідно до тяжкості наслідків для здоров'я після гострої фази зараження. Наприклад, у Тайвані будь-яка особа, яка захворіла, має фізичні або психічні вади або померла внаслідок виконання заходів контролю проти COVID-19, має право на компенсацію, максимум в суму 333 333 доларів США. Компенсація часто є одноразовою виплатою. З іншого боку, деякі країни пропонують регулярну винагороду медичним працівникам, які доглядають за людьми, інфікованими COVID-19.

Наша влада спираючись на статтю 43 Конституції України, яка гарантує право на належні, безпечні та здорові умови праці, а також на гідну оплату праці, має повною мірою реалізувати та створити всі умови для реалізації цих прав населенням [14]. Гарантії Конституції України мають реалізуватися Законом «Про охорони праці». Цей документ підтверджує, що державна політика спрямована на збереження здоров'я працівників, їх безпечних умов праці, соціального захисту, що розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни, безпеки праці з залученням та використанням світового досвіду для покращення всіх цих аспектів. Адже медичні працівники під час виконання своїх професійних обов'язків знаходяться під постійним впливом шкідливих факторів. Законом України «Про охорону праці» (ст. 6) передбачається, що безпека працівника є одним із головних критеріїв роботи. Якщо на роботі є фактори, що загрожують життю цієї людини, то вона має право відмовитися від її виконання. З цієї причини рішенням МОЗ України в лютому 2020 року COVID-19 було віднесено до особливо небезпечних інфекційних хвороб [15]. Лікарі, які безпосередньо працюють з такими хворими відносяться до групи високого ризику і знаходяться у небезпечних умовах праці (4 клас умов праці - небезпечні умови праці) [16]. Перебуваючи на передовій лінії з надання медичних послуг хворим на COVID-19 вони зобов'язані ризикувати своїм здоров'ям і як результат отримують професійне захворювання. За таких умов постановою Кабінету Міністрів України було прийнято рішення внести зміни до переліку професійних захворювань [17].

Відповідно до вищенаведених нововведень лікарі мають право на пільги і компенсації, додаткову оплату праці та заохочення за важкі та шкідливі умови праці, тому тарифні ставки лікарів, що працюють з хворими на COVID-19 були збільшені втричі [18].

Крім цього, лікарі повинні бути забезпечені засобами індивідуального захисту (ЗІЗ) (ст. 8 Закону України «Про охорону праці»). Це вкрай важливе для того, щоб зменшити та захистити

від інфікування медичний персонал. В Україні до ЗІЗ одноразового використання було рекомендовано використання: ізоляційний халат, костюм біозахисту, рукавички із довгими манжетами нетальковані нітрилові, бахіли, фартух медичний, респіратор класу захисту FFP2, респіратор класу захисту FFP3, шапочка медична, маска хірургічна (медична), а до багаторазових - захисний щиток [19]. На жаль, навіть при дотриманні всіх правил безпеки не можна виключити, того, що лікар все ж таки може інфікуватися і як наслідок призвести до втрати працездатності або смерті. У такому разі на державному рівні розроблені та впроваджені в практику страхові виплати та відшкодування медичним працівникам, які гарантовані статтями 9 та 26 Закону України «Про охорону праці». Навесні Верховна Рада України ухвалила законопроект, за яким медичних працівників прирівнюють до військовослужбовців. Так, страхові виплати медичним працівникам передбачені:

1) У разі встановлення групи інвалідності протягом 1 (одного) календарного року, що настала внаслідок захворювання коронавірусною хворобою (COVID-19), за умови, що таке захворювання пов'язане з виконанням професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження – залежно від встановленої працівнику групи інвалідності та ступеня втрати професійної працездатності, але не менше, ніж 300-кратному розміру прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року. Страхові гроші виплачуються протягом одного місяця з дня виникнення права на страхову виплату.

2) У разі смерті медичного працівника – у 750-кратному розмірі прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року. Але слід зазначити, що для того, щоб підтвердити, що ця хвороба була професійною, роботодавець повинен організувати розслідування, результати якого мають відповідати вимогам зазначеним у «Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві», яке затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. №337, що буде прямим підтвердженням та підставою для виплат постраждалим внаслідок інфікування COVID-19.

Страхова виплата робиться одноразово, в рівних частинах членам сім'ї, батькам та утриманцям померлого працівника протягом одного місяця з дня виникнення права на страхову виплату [20].

Висновки. Безпека медичних працівників та безпека пацієнтів нерозривні, і здатність світу успішно боротися з пандемією коронавірусу залежить від здатності захищати медичних працівників на державному та міжнародному рівнях. Необхідно продовжувати вдосконалювати заходи щодо захисту медичних працівників від потенційних короткочасних або довгострокових негативних наслідків з причин пов'язаних з надання допомоги хворим на коронавірусну інфекцію (COVID-19). Це вимагає високу підтримку з боку держави, впровадження доступних

консультаційних служб та ефективних заходів для піклування про психічне благополуччя працівників медичної сфери з метою збереження їх здоров'я, забезпечення необхідними засобами індивідуального захисту та їх раціональним використанням і, звичайно, матеріальні виплати та регулювання урядом дотримання умов карантину громадян.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. World Health Organization. Current WHO global phase of pandemic alert: Avian Influenza A(H5N1) 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.who.int/influenza/human_animal_interface/h5n1phase/en/.
2. Задорожна В.І. Коронавірус 2019-nCoV: нові виклики охороні здоров'я та людству [Електронний ресурс] / В.І. Задорожна, Н.П. Винник. – 2020.– Режим доступу до ресурсу: <http://amnu.gov.ua/koronavirus-2019-ncov-novi-vyklyky-ohoroni-zdorov-ya-ta-lyudstvu/>.
3. Bellizzi S. COVID-19: The daunting experience of healthcare workers in Sardinia [Електронний ресурс] / Saverio Bellizzi, Maura Fiamma, Luigi Arru та ін. // Cambridge University Press Public Health Emergency Collection. – 2020. doi: 10.1017/ice.2020.149 – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7198454/>.
4. Оперативна інформація про поширення коронавірусної інфекції 2019-nCoV [Електронний ресурс] // Міністерство охорони здоров'я України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-pro-poshirennja-koronavirusnoi-infekcii-2019-ncov..>
5. Києву не вистачає медиків: за час пандемії звільнились до 25% медперсоналу [Електронний ресурс] // Главком. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://glavcom.ua/kyiv/news/kijevu-ne-vistachaje-medikiv-za-chas-pandemiji-zvilnilis-do-25-medpersonalu-710832.html>.
6. Estela M. ILO: Five ways to protect health workers during the COVID-19 crisis [Електронний ресурс] / Martín Estela // Sincro. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://sincrogo.com/en/blog/employment-tax-and-labour-law-in-spain/ilo-five-ways-to-protect-health-workers-during-the-covid-19-crisis/>.
7. Protecting Workers during a Pandemic [Електронний ресурс] / Occupational Safety and Health Administration. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.osha.gov/Publications/OSHA-FS-3747.pdf>.
8. Clinical course and risk factors for mortality of adult inpatients with COVID-19 in Wuhan, China: a retrospective cohort study [Електронний ресурс] / Fei Zhou, Ting Yu, Ronghui Du та ін.] // US National Library of Medicine National Institutes of Health Search. – 2020. doi: 10.1016/S0140-6736(20)30566-3 – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7270627/>.

9. COVID-19 hospital outbreaks: Protecting healthcare workers to protect frail patients. An Italian observational cohort study [Електронний ресурс] / Luigi Vimercati, Luigi De Maria, Marco Quarato та ін. // International Journal of Infectious Diseases. – 2020. <https://doi.org/10.1016/j.ijid.2020.10.098> – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ijidonline.com/action/showPdf?pii=S1201-9712%2820%2932298-0>.
10. Protecting nurses from COVID-19 a top priority: A survey of ICN's national nursing associations [Електронний ресурс] // International council of nurses. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.icn.ch/system/files/documents/2020-09/Analysis_COVID-19%20survey%20feedback_14.09.2020%20EMBARGOED%20VERSION_0.pdf.
11. The Impact of COVID-19 Epidemic Declaration on Psychological Consequences: A Study on Active Weibo Users [Електронний ресурс] / Sijia Li, Yilin Wang, Jia Xue та ін. // MDPI Open Access Journals. – 2020. <https://doi.org/10.3390/ijerph17062032> – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/6/2032>.
12. Managing Healthcare Workers' Stress Associated with the COVID-19 Virus Outbreak [Електронний ресурс] // PTSD: National Center for PTSD. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.ptsd.va.gov/covid/COVID_healthcare_workers.asp.
13. The resilience of the Spanish health system against the COVID-19 pandemic [Електронний ресурс] / Helena Legido-Quigley, José Tomás Mateos-García, Vanesa Regulez та ін.] // THE LANCET. – 2020. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(20\)30060-8](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(20)30060-8) – Режим доступу до ресурсу: [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(20\)300608/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(20)300608/fulltext).
14. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96 [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст.43. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Наказ МОЗ України від 25.02.2020 № 521 «Про внесення зміни до Переліку особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб» [Електронний ресурс] / Міністерство Охорони Здоров'я України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-25022020--521-pro-vnesennja-zmini-do-pereliku-osobливо-nebezpechnih-nebezpechnih-infekcijnih-ta-parazitarnih-hvorob-ljudini-i-nosijstva-zbudnikiv-cih-hvorob>
16. Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»» [Електронний ресурс] / Міністерство Охорони Здоров'я. – 2020. – № 248 – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text>

17. Постанова КМУ від 13 травня 2020 р. № 394 «Про внесення зміни до переліку професійних захворювань» [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – 2020. – № 394 – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/394-2020-%D0%BF#Text>
18. Наказ МОЗ від 02.04.2020 № 768 «Про затвердження Переліку посад медичних та інших працівників, що безпосередньо зайняті у ліквідації епідемії та здійсненні заходів з запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 та лікуванням пацієнтів із випадками гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, яким здійснюється доплата в розмірі трьох окладів (тарифних ставок) за березень 2020 року» [Електронний ресурс] / Міністерство Охорони Здоров'я. – 2020. – №768 – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0768282-20#Text>
19. Наказ МОЗ України від 17.02.2020 № 366 «Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку кількості (запасу) засобів індивідуального захисту необхідних для забезпечення медичних працівників в період спалаху інфекційних хвороб...» [Електронний ресурс] / Міністерство Охорони Здоров'я. – 2020. – № 366. – Режим доступу до ресурсу: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-17022020--366-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-rozrahunku-kilkosti-zapasu-zasobiv-individualnogo-zahistu-neobhidnih-dlja-zabezpechennja-medichnih-pracivnikiv-v-period-spalahu-infekcijnih-hvorob>
20. Закон України «Про внесення змін до статті 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо додаткових гарантій прав медичних та інших працівників, зайнятих у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, та членів їх сімей [Електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради України. – 2020. – № 23. – ст. 166. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-20#Text>

RTFERENCES

1. WHO. (n.d.). *WHO / Current WHO global phase of pandemic alert: Avian Influenza A(H5N1)*. [online] Available at: <https://www.who.int/influenza/preparedness/pandemic/h5n1phase/en/> [Accessed 9 Nov. 2020].
2. Pres-sluzhba (n.d.). Koronavirus 2019-nCoV: Coronaviruses 2019-nCoV: New challenges health and humanity – NAMN of Ukraine. [online] Available at: <http://amnu.gov.ua/koronavirus-2019-ncov-novi-vyklyky-ohoroni-zdorov-ya-ta-lyudstvu/> [Accessed 9 Nov. 2020].
3. Wang, D., Hu, B., Hu, C., Zhu, F., Liu, X., Zhang, J., Wang, B., Xiang, H., Cheng, Z., Xiong, Y., Zhao, Y., Li, Y., Wang, X. and Peng, Z. (2020). Clinical Characteristics of 138 Hospitalized Patients With 2019 Novel Coronavirus–Infected Pneumonia in Wuhan, China. *JAMA*. [online] Available at: <https://jamanetwork.com/journals/jama/fullarticle/2761044>. doi:10.1001/jama.2020.1585

4. moz.gov.ua. (n.d.). *Operatyvna informaciya pro poshyrennya koronavirusnoyi infekciyi 2019-nCoV*. [online] Available at: <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-pro-poshirennja-koronavirusnoi-infekcii-2019-ncov>. [Accessed 15 Nov. 2020].
5. glavcom.ua. (n.d.). *Kyiv lacks doctors: up to 25% of medical staff were laid off during the pandemic*. [online] Available at: <https://glavcom.ua/kyiv/news/kijevu-ne-vistachaje-medikiv-za-chas-pandemiji-zvilnilis-do-25-medpersonalu-710832.html> [Accessed 10 Nov. 2020].
6. Sincro. (2020). *ILO: Five ways to protect health workers during the COVID-19 crisis*. [online] Available at: <https://sincrogo.com/en/blog/employment-tax-and-labour-law-in-spain/ilo-five-ways-to-protect-health-workers-during-the-covid-19-crisis/> [Accessed 8 Nov. 2020].
7. Protecting Workers during a Pandemic. (n.d.). [online] Available at: <https://www.osha.gov/Publications/OSHAFS-3747.pdf>.
8. Feldman, O., Meir, M., Shavit, D., Idelman, R. and Shavit, I. (2020). Exposure to a Surrogate Measure of Contamination From Simulated Patients by Emergency Department Personnel Wearing Personal Protective Equipment. *JAMA*. doi:10.1001/jama.2020.6633
9. Vimercati, L., Maria, L.D., Quarato, M., Caputi, A., Stefanizzi, P., Gesualdo, L., Migliore, G., Fucilli, F.I.M., Cavone, D., Delfino, M.C., Sponselli, S., Chironna, M. and Tafuri, S. (2020). COVID-19 hospital outbreaks: Protecting healthcare workers to protect frail patients. An Italian observational cohort study. *International Journal of Infectious Diseases*, [online] 0(0). Available at: [https://www.ijidonline.com/article/S1201-9712\(20\)32298-0/fulltext](https://www.ijidonline.com/article/S1201-9712(20)32298-0/fulltext) [Accessed 8 Nov. 2020]. doi: 10.1017/ice.2020.194
10. International council of nurses. Protecting nurses from COVID-19 a top priority: A survey of ICN's national nursing associations. (n.d.). [online] Available at: https://www.icn.ch/system/files/documents/2020-09/Analysis_COVID-19%20survey%20feedback_14.09.2020%20EMBARGOED%20VERSION_0.pdf [Accessed 8 Nov. 2020].
11. Li, S., Wang, Y., Xue, J., Zhao, N. and Zhu, T. (2020). The Impact of COVID-19 Epidemic Declaration on Psychological Consequences: A Study on Active Weibo Users. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (6), p.2032. <https://doi.org/10.3390/ijerph17062032>
12. www.ptsd.va.gov. (2020). *Managing Healthcare Workers' Stress Associated with the COVID-19 Virus Outbreak - PTSD: National Center for PTSD*. [online] Available at: https://www.ptsd.va.gov/covid/COVID_healthcare_workers.asp.
13. Legido-Quigley, H., Mateos-García, J.T., Campos, V.R., Gea-Sánchez, M., Muntaner, C. and McKee, M. (2020). The resilience of the Spanish health system against the COVID-19 pandemic. *The Lancet Public Health*. doi:[https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(20\)30060-8](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(20)30060-8)

14. Oficijnyj vebportal parlamentu Ukrayiny`. (2020). Konstytuciya Ukrayiny`. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [Accessed 11 Nov. 2020].
15. moz.gov.ua. (n.d.). *Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 25.02.2020 № 521 "On Amendments to the List of Particularly Dangerous, Dangerous Infectious and Parasitic Human Diseases and Carriers of These Pathogens"* [online] Available at: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-25022020--521-pro-vnesennja-zmini-do-pereliku-osoblivo-nebezpechnih-nebezpechnih-infekcijnih-ta-parazitarnih-hvorob-ljudini-i-nosijstva-zbudnikiv-cih-hvorob> [Accessed 15 Nov. 2020].
16. Verkhovna Rada of Ukraine. Official webportal. (2014). *Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 08.04.2014 № 248 "On approval of State sanitary norms and rules" Hygienic classification of labor on the indicators of harmfulness and danger of factors of the production environment, the severity and intensity of the labor process"* [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text> [Accessed 9 Nov. 2020].
17. Verkhovna Rada of Ukraine. Official webportal. (2020). *Resolution of the Cabinet of Ministers of May 13, 2020 № 394 "On Amendments to the List of Occupational Diseases"* [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/394-2020-%D0%BF#Text> [Accessed 9 Nov. 2020].
18. Verkhovna Rada of Ukraine. Official webportal. (2020). *Order of the Ministry of Health of 02.04.2020 № 768 "On approval of the List of positions of medical and other workers directly involved in the elimination of the epidemic and implementation of measures to prevent the spread of acute respiratory disease COVID-19 caused by coronavirus SARS-CoV-2 and treatment of patients with acute cases respiratory disease COVID-19 caused by coronavirus SARS-CoV-2, which is paid a supplement of three salaries (tariff rates) for March 2020 "* [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0768282-20#Text> [Accessed 9 Nov. 2020].
19. moz.gov.ua. (n.d.). *Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 17.02.2020 № 366 "On approval of Methodical recommendations for calculating the number (stock) of personal protective equipment required to provide medical workers during an outbreak of infectious diseases with indeterminate routes of transmission and infection"* [online] Available at: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-17022020--366-pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacij-rozrahunku-kilkosti-zapasu-zasobiv-individualnogo-zahistu-neobhidnih-dlja-zabezpechennja-medichnih-pracivnikiv-v-period-spalahu-infekcijnih-hvorob> [Accessed 10 Nov. 2020].
20. Verkhovna Rada of Ukraine. Official webportal. (2020). *Law of Ukraine "On Amendments to Article 39 of the Law of Ukraine" On Protection of the Population from Infectious Diseases "Concerning Additional Guarantees of the Rights of Medical and Other Workers Employed in the*

Sphere of Protection of the Population from Infectious Diseases and Members of Their Families"
[online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-20#Text> [Accessed 10 Nov. 2020].

ОХРАНА ТРУДА МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19

Литовченко Е.Л., Стукалкина Д.С., Завгородний И.В., Шенгер А.А.

Аннотация. Пандемия Covid-19 в 2020 году обратила внимание стран всего мира на незащищенный контингент рабочих медицинской сферы, которые стали первичным звеном по оказанию медицинских услуг больным с Covid-19 вызванного коронавирусом SARS-CoV-2. Медицинские работники оказались на передовой в борьбе с данной болезнью ценой, которой есть собственная жизнь и здоровье. Последние данные МОТ, ВОЗ и других научных учреждений, которые занимаются вопросами профилактики, и предотвращения распространения болезни Covid-19 в своих отчетах обращают внимание на необходимость повышения социальной защиты медицинских работников и соблюдения общих стандартов по безопасности, гигиены и охраны труда специалистов медицинской отрасли во всех странах. В данной статье приведен анализ состояния охраны труда медицинских работников в странах Европы и нашего государства.

Ключевые слова: охрана труда, медицинские работники, законодательство, пандемия, льготы и компенсации, опасные условия труда

OCCUPATIONAL HEALTH CARE OF MEDICAL WORKERS IN THE CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC

Litovchenko O.L., Stukalkina D.S., Zavgorodnii I.V., Shenger A.A.

Abstract. The Covid-19 pandemic in 2020 drew the attention of countries around the world to the unprotected contingent of medical workers, who became the primary link in the provision of medical services to patients with Covid-19 caused by the SARS-COV-2 virus. Medical workers have been at the forefront in the fight against this disease, the price of which is their own life and health. The latest data from the ILO, WHO and other scientific institutions involved in the prophylaxis and prevention of the spread of Covid-19 disease report on the need to improve social protection of health workers and to adhere to common standards for safety, hygiene and occupational safety of health professionals in all countries. This article provides an analysis of the state of hygiene and occupational safety of medical workers in Europe, the United States and in our country.

Key words: occupational safety and health, medical workers, legislation, pandemic, benefits and compensations, dangerous working conditions

Літовченко Олена Леонідівна, ORCID ID 0000-0002-5286-1705. +38063-456-78-13,
latyshkaelena@gmail.com;

Стукалкина Д.С., ORCID 0000-0002-8049-5925;

Завгородній І. В., 0000-0001-7803-3505;

Шенгер А. А., ORCID 0000-0002-5676-2464.